

Jan Guillou, Tjuvarnas marknad.

I Jan Guillous nya roman ställs nyrikedomen i centrum. Det är skillnad på tjuvar och tjuvar. Några gör intjack och döms till långa fängelsestraff. Andra utför tvivelaktiga ekonomiska transaktioner och kommer undan med hjälp av smarta advokater och otydlig lagstiftning. I Stockholm utförs en rad villainbrott hos samhälles absoluta höginkomsttagare, där bara det ytterst exklusiva blir stulet. En spaningsgrupp inom polisen tillsätts för att reda ut brotten under ledning av kriminalinspektör Ewa Johnsén. Det är Ewa som blir denna deckarromans huvudperson. Men i övrigt finns dom här allesammans från Jan Guillous tidigare böcker; Erik Ponti, korkade advokater, intrigörer från internatskolan och stockholmskändisar. Carl Hamilton och Arn har smält samman till en korsning i form av en svensk korsikan med förflutet i Främlingslegionen. Guillou bygger vidare på sin egen värld och utökar den med nya roller och gestalter.

Kriminalberättelsen, vars upplösning jag inte tänker avslöja här, har en tydlig udd av samhällskritik. Nyrikedomen har satt djupa spår i ett alltmer dekadent kulturliv i Stockholm. Förmågan att umgås med konst, vin och arkitektur trivialiseras genom att den drunknar i mängder av pengar. Och den som har pengar kan ta sig friheter i samhället som ingen annan förunnas. I varje fall till den stund de möter Ewa Johnsén och hennes team.

Intrigen är handfast och Jan Guillous penna vass. Så långt är allt bra.

Men så är det detta med författarens egen identitet och hemvist. Det finns en djup ambivalens i berättelsen, som gör den endimensionell och stereotyp. Å ena sidan kritiserar Jan Guillou ett patriarkalt roffarsamhälle. Å andra sidan lyser hans fascination för samma miljö igenom i texten. De nyrika dränker sig i fina viner. Samma viner beundras av Erik Ponti. Men han har kultur och finess när han dricker dem. Han påminner därmed om min barndoms godsägare som, till skillnad från bönderna, kunde säga "skit" så att det lät vackert. När den kvinnliga förgrundsgestalten Ewa Johnsén ligger med sin älskade korsikan, så är det mannens orgasm som blir beskriven. När det riktigt ska till så är det mannens perspektiv. Trots allt är detta en bok på mannens villkor, vilket huvudpersonen snällt får foga sig i.

Jan Guillou kan inte göra sin samhällskritik trovärdig över många sidor, därför att han själv inte vet hur han ska förhålla sig till samma värld. Det gör en bra berättelse torftig och utan realism.

Att Guillou sedan fjäskar med läsaren genom att låta oss veta vilka som är bögar i TV-reklamen gör inte boken mer läsvärd. Inte heller tilltalas jag av blandningen med fiktiva personer och igenkännbara gestalter, de flesta tontar. Det är fjäskig hänt i veckan-litteratur. Tjuvarnas markand är en god kriminalberättelse, som tyngs av en författare full av illa dold beundran och fascination för den miljö han samtidigt vill kritisera. Synd på så rara ärtor.

Jakob Carlander